

Z A K O N

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

Član 1.

U Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS”, br. 34/03, 64/04 – US, 84/04 – dr. zakon, 85/05, 101/05 – dr. zakon, 63/06 – US, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13 i 108/13 – u daljem tekstu: Zakon), u članu 13. stav 1. posle reči: „ako nisu”, dodaju se reči: „osiguranici zaposleni, osiguranici samostalnih delatnosti,”.

Posle stava 3. dodaju se st. 4. i 5. koji glase:

„Obavezno su osigurani nosilac poljoprivrednog domaćinstva i nosilac porodičnog poljoprivrednog gazdinstva, odnosno najmanje jedan član domaćinstva, porodičnog poljoprivrednog gazdinstva ili mešovitog domaćinstva.

Ostali članovi domaćinstva, porodičnog poljoprivrednog gazdinstva, odnosno mešovitog domaćinstva, mogu se osigurati pod uslovom propisanim ovim zakonom.”

Član 2.

U članu 18. tačka 1) menja se i glasi:

„1) za slučaj starosti:

(1) pravo na starosnu penziju,

(2) pravo na prevremenu starosnu penziju;”.

Član 3.

U članu 19. tačka 1) menja se i glasi:

„1) kad navršši 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja;”.

Tačka 2) briše se, a dosadašnja tačka 3) postaje tačka 2).

Član 4.

Posle člana 19. dodaje se član 19a, naziv odeljka 1a i čl. 19b i 19v koji glase:

„Član 19a

Izuzetno od člana 19. tačka 1) ovog zakona, osiguranik žena koja navršši najmanje 15 godina staža osiguranja, stiče pravo na starosnu penziju kad navršši:

1) u 2015. godini, 60 godina i šest meseci života;

2) u 2016. godini, 61 godinu života;

3) u 2017. godini, 61 godinu i šest meseci života;

4) u 2018. godini, 62 godine života;

5) u 2019. godini, 62 godine i šest meseci života;

6) u 2020. godini, 63 godine života;

7) u 2021. godini, 63 godine i dva meseca života;

- 8) u 2022. godini, 63 godine i četiri meseca života;
- 9) u 2023. godini, 63 godine i šest meseci života;
- 10) u 2024. godini, 63 godine i osam meseci života;
- 11) u 2025. godini, 63 godine i deset meseci života;
- 12) u 2026. godini, 64 godine života;
- 13) u 2027. godini, 64 godine i dva meseca života;
- 14) u 2028. godini, 64 godine i četiri meseca života;
- 15) u 2029. godini, 64 godine i šest meseci života;
- 16) u 2030. godini, 64 godine i osam meseci života;
- 17) u 2031. godini, 64 godine i deset meseci života.

1a Prevremena starosna penzija

Član 19b

Osiguranik stiče pravo na prevremenu starosnu penziju kad navrši najmanje 40 godina staža osiguranja i najmanje 60 godina života.

Član 19v

Izuzetno od člana 19b ovog zakona, osiguranik stiče pravo na prevremenu starosnu penziju kad navrši:

1) u 2015. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 55 godina života (muškarac), odnosno 36 godina i četiri meseca staža osiguranja i najmanje 54 godine i četiri meseca života (žena);

2) u 2016. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 55 godina i osam meseci života (muškarac), odnosno 37 godina staža osiguranja i 55 godina života (žena);

3) u 2017. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 56 godina i četiri meseca života (muškarac), odnosno 37 godina i šest meseci staža osiguranja i najmanje 55 godina i osam meseci života (žena);

4) u 2018. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 57 godina života (muškarac), odnosno 38 godina staža osiguranja i najmanje 56 godina i četiri meseca života (žena);

5) u 2019. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 57 godina i osam meseci života (muškarac), odnosno 38 godina i šest meseci staža osiguranja i najmanje 57 godina života (žena);

6) u 2020. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 58 godina i četiri meseci života (muškarac), odnosno 39 godina staža osiguranja i najmanje 57 godina i osam meseci života (žena);

7) u 2021. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 59 godina života (muškarac), odnosno 39 godina i četiri meseci staža osiguranja i najmanje 58 godina i četiri meseci života (žena);

8) u 2022. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 59 godina i šest meseci života (muškarac), odnosno 39 godina i osam meseci staža osiguranja i najmanje 59 godina života (žena);

9) u 2023. godini, 40 godina staža osiguranja i najmanje 60 godina života (muškarac), odnosno 40 godina staža osiguranja i najmanje 59 godina i šest meseci života (žena).”

Član 5.

U članu 20. stav 1. reči: „Osiguraniku kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem” zamenjuju se rečima: „Osiguraniku koji je na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem navršio najmanje 2/3 od ukupno navršenog staža osiguranja”.

Član 6.

U članu 42. posle stava 1. dodaju se st. 2. i 3. koji glase:

„Radna mesta i poslovi iz stava 1. ovog člana ne mogu biti administrativno-tehnička radna mesta, odnosno poslovi, već samo poslovi na kojima je rad naročito težak, opasan i štetan za zdravlje, odnosno poslovi na kojima je obavljanje profesionalne delatnosti ograničeno navršenjem određenih godina života ili zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije opadaju u toj meri da onemogućavaju njeno dalje uspešno obavljanje.

Izuzetno, stav 2. ovog člana ne odnosi se na zaposlene iz stava 1. tačka 6) ovog člana.”

Član 7.

Posle člana 43. dodaje se član 43a koji glasi:

„Član 43a

Izuzetno od člana 43. stav 1. ovog zakona, osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navrši:

1) u 2015. godini, najmanje 54 godine života i 21 godinu i osam meseci staža osiguranja, od čega najmanje 11 godina i osam meseci efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

2) u 2016. godini, najmanje 54 godine i četiri meseca života i 22 godine staža osiguranja od čega najmanje 12 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

3) u 2017. godini, najmanje 54 godine i osam meseci života i 22 godine i šest meseci staža osiguranja od čega najmanje 12 godina i šest meseci efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

4) u 2018. godini, najmanje 55 godina života i 23 godine staža osiguranja, od čega najmanje 13 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

5) u 2019. godini, najmanje 55 godina života i 23 godine i šest meseci staža osiguranja, od čega najmanje 13 godina i šest meseci efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

6) u 2020. godini, najmanje 55 godina života i 24 godine staža osiguranja, od čega najmanje 14 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;

7) u 2021. godini, najmanje 55 godina života i 24 godine i šest meseci staža osiguranja, od čega najmanje 14 godina i šest meseci efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Izuzetno od člana 43. stav 3. ovog zakona, osiguranik koji navrší 25 godina staža osiguranja, od čega najmanje 15 godina efektivno provedenih na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, u organu iz člana 42. ovog zakona, stiče pravo na starosnu penziju kad navrší:

- 1) u 2015. godini, 56 godina i deset meseci života;
- 2) u 2016. godini, 57 godina i četiri meseca života;
- 3) u 2017. godini, 58 godina života;
- 4) u 2018. godini, 58 godina i osam meseci života;
- 5) u 2019. godini, 59 godina i četiri meseca života.

Član 8.

U članu 55. stav 2. reči: „profesionalnom vojnom licu prema propisima o Vojsci Srbije”, zamenjuju se rečima: „profesionalnom pripadniku Vojske Srbije”.

Član 9.

U članu 60. posle stava 1. dodaje se stav 2. koji glasi:

„Osiguraniku – ženi uračunava se u posebni staž vreme u trajanju od:

- 1) šest meseci, koja je rodila jedno dete;
- 2) godinu dana, koja je rodila dvoje dece.”

Član 10.

Član 68. menja se i glasi:

„Penzijski staž iz člana 62. ovog zakona iskazan u godinama, mesecima i danima može iznositi najviše 45 godina i računa se na način utvrđen u članu 67. ovog zakona.”

Član 11.

Posle člana 70. dodaju se naziv odeljaka 1a i čl. 70a – 70v koji glase:

„1a Prevremena starosna penzija

Član 70a

Visina prevremene starosne penzije određuje se na isti način kao i visina starosne penzije, s tim što se iznos tako određene penzije trajno umanjuje za 0,34% za svaki mesec pre navršanih 65 godina života.

Član 70b

Izuzetno od člana 70a ovog zakona, osiguraniku ženi se prevremena starosna penzija određuje na način kako se određuje starosna penzija, s tim što se iznos te penzije trajno umanjuje za 0,34% za svaki mesec ranijeg odlaska u penziju pre navršanih:

- 1) u 2015. godini, 60 godina i šest meseci života;
- 2) u 2016. godini, 61 godinu života;
- 3) u 2017. godini, 61 godinu i šest meseci života;
- 4) u 2018. godini, 62 godine života;
- 5) u 2019. godini, 62 godine i šest meseci života;

- 6) u 2020. godini, 63 godine života;
- 7) u 2021. godini, 63 godine i dva meseca života;
- 8) u 2022. godini, 63 godine i četiri meseca života;
- 9) u 2023. godini, 63 godine i šest meseci života;
- 10) u 2024. godini, 63 godine i osam meseci života;
- 11) u 2025. godini, 63 godine i deset meseci života;
- 12) u 2026. godini, 64 godine života;
- 13) u 2027. godini, 64 godine i dva meseca života;
- 14) u 2028. godini, 64 godine i četiri meseca života;
- 15) u 2029. godini, 64 godine i šest meseci života;
- 16) u 2030. godini, 64 godine i osam meseci života;
- 17) u 2031. godini, 64 godine i deset meseci života.

Član 70v

Iznos prevremene starosne penzije utvrđen u skladu sa čl. 70a i 70b ovog zakona umanjuje se najviše do 20,4%.”

Član 12.

U članu 117. stav 4. procenat: „50” briše se.

Član 13.

U članu 121. stav 2. menja se i glasi:

„Korisniku prava iz stava 1. ovog člana utvrđuje se povoljniji iznos penzije.”

Član 14.

U članu 154. posle reči: „upravni odbor” zapeta i reči: „nadzorni odbor” brišu se.

Član 15.

Član 155. menja se i glasi:

„Član 155

Upravni odbor fonda ima sedam članova, koje imenuje i razrešava Vlada Republike Srbije i to:

1) četiri člana na predlog ministra nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja i ministra nadležnog za poslove finansija;

2) jednog člana iz reda osiguranika, na predlog reprezentativnog sindikata osnovanog na nivou Republike, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad, koji ima najveći broj članova;

3) jednog člana iz reda poslodavaca, na predlog reprezentativnog udruženja poslodavaca osnovanog na nivou Republike, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad, koje ima najveći broj članova;

4) jednog člana iz reda korisnika prava, na predlog udruženja penzionera osnovanog na nivou Republike, koje ima najveći broj članova. Udruženje penzionera

podnosi dokaz o broju registrovanih članova ministarstvu nadležnom za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, u skladu sa aktom koji donosi ministar.”

Član 16.

U članu 158. stav 3. briše se.

Član 17.

Član 161. i čl.164. do 166. brišu se.

Član 18.

Akti iz člana 56. Zakona usaglasice se sa članom 6. ovog zakona, odnosno sa izmenjenim članom 42. Zakona, najkasnije u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 19.

Zaposleni, kojima u skladu sa članom 18. ovog zakona, prestane pravo na računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem, mogu ostvariti pravo na snižavanje starosne granice, utvrđeno članom 20. Zakona, uz određivanje visine te penzije na način na koji se ostvaruje pravo na prevremenu starosnu penziju, odnosno uz umanjeње penzije.

Član 20.

Čl. 69. i 73. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS”, broj 101/10) brišu se.

Član 21.

U članu 15. stav 4, članu 27. stav 1. tač. 1) i 2), članu 28a, članu 71. stav 1, članu 117. stav 6. i članu 230. posle reči: „starosna” u određenom padežu dodaje se zapeta i reči: „prevremena starosna penzija” u odgovarajućem padežu; u članu 72. stav 1, članu 82a st. 1, 2. i 4, članu 111. stav 1, članu 121. stav 1. i članu 227. posle reči: „starosna penzija” u određenom padežu dodaju se reči: „prevremena starosna penzija” u odgovarajućem padežu; u članu 72. stav 2. i članu 76. stav 1. posle reči: „starosna” u određenom padežu dodaju se reči: „prevremena starosna penzija” u odgovarajućem padežu.

Član 22.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjuje se od 1. januara 2015. godine, osim odredbe člana 9. ovog zakona, koja se primenjuje od 1. januara 2032. godine.

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 70. stav 1. Ustava Republike Srbije, kojim je propisano da se penzijsko osiguranje uređuje zakonom i u članu 97. tačka 8. Ustava Republike Srbije, kojim je propisano da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje sistem u oblasti socijalnog osiguranja i drugih oblika socijalne sigurnosti.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE

Razlozi za donošenje ovog zakona proizlaze iz potrebe daljeg sprovođenja reforme sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, započete 2002. godine.

U proteklom periodu, odnosno od početka primene poslednjih izmena i dopuna Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS”, broj 101/10), 1. januara 2011. godine, izdvojila su se sledeća pitanja od značaja za dalje funkcionisanje sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, i to: uslovi za sticanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, uvođenje prava na prevremenu starosnu penziju i utvrđivanje umanjenja penzije (penala) u slučaju prevremenog penzionisanja, staž osiguranja koji se računa sa uvećanim trajanjem, status osiguranika poljoprivrednika.

S tim u vezi, potrebno je imati u vidu da se, kao i u većini drugih zemalja, sistem penzijskog i invalidskog osiguranja u Republici Srbiji zasniva na tekućem finansiranju penzija, Pay As You Go (u daljem tekstu: PAYG), što znači da svi koji rade i ostvaruju prihod (osiguranici), po principu obaveznosti, izdvajaju kroz doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje sredstva za finansiranje penzija (korisnika). Ovaj sistem nastao je u periodu od 1945. do 1970. godine, kada je starosna struktura bila povoljna (stanovništvo je bilo mlado, tako da je bilo relativno mnogo zaposlenih i relativno malo korisnika prava), pa je, shodno tome, u PAYG sisteme, a među njima i kod nas, bilo ugrađeno mnogo povoljnijih (izdašnih) rešenja vezano za uslove penzionisanja, visinu penzija, socijalnu zaštitu i sl. Vremenom, zbog promenjene demografske strukture stanovništva i opadanja nivoa zapošljavanja ovaj sistem je počeo da zapada u krizu (početkom devedesetih iskazao se deficit u RFPIO), tako da niz utvrđenih prava, ni poslodavci ni država, više nisu bili u mogućnosti da finansiraju.

Osnovni uzroci ovakvog stanja bili su:

- opšta ekonomska situacija u zemlji (kriza nastala devedesetih godina);
- neplaćanje doprinosa;
- rast nezaposlenosti;
- nepovoljna demografska situacija;
- produženje životnog veka stanovništva;
- rešavanje problema viškova radne snage kroz penzionisanje;
- neopravdano povoljni kriterijumi za odlazak u penziju;

- zloupotrebe pri ostvarivanju prava na invalidsku penziju; i slično. Dakle, prisutni problemi demografske i posebno ekonomske prirode, koji su nastali još od sredine 80-ih godina, i dalje su se usložnjavali u devedesetim godinama, zahtevali su stalna prilagođavanja sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, i to na više načina.

1) U 90-im godinama problemi su prevazilaženi:

- kašnjenjem u isplati penzija,

- limitiranjem iznosa penzija za period april 1994 - jul 1995. godine, tako da su korisnicima penzija isplaćivane manje penzije od penzija koje bi im pripadale prema odredbama zakona, čime je stvoren "veliki dug", koji je isplaćen penzionerima u periodu od decembra 2002. do juna 2006. godine,

- isplatom penzija u iznosu nižem od akontacija penzija, čime je stvoren tzv. "mali dug", koji je isplaćivan u bonovima za električnu energiju,

- isplatom penzija za maj, jun i jul 1999. godine potvrdom za utrošenu električnu energiju i dr.

2) Zbog svih navedenih problema u sistemu penzijskog i invalidskog osiguranja, Vlada je započela reformu sistema penzijskog i invalidskog osiguranja 2002. godine, izmenom Saveznog zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, i to:

- promenom načina usklađivanja penzija, napuštanjem zarada kao jedinog parametra za usklađivanje i uvođenjem, pored zarada, i troškova života kao parametra za usklađivanje penzija (penzija se od tada kvartalno usklađuje od 1. januara, 1. aprila, 1. jula i 1. oktobra tekuće godine, na osnovu statističkih podataka, sa kretanjem troškova života i prosečne zarade zaposlenih na teritoriji Republike u prethodnom kvartalu, umesto mesečno sa kretanjem zarade);

- jednokratnim povećanjem starosne granice od tri godine, tako da je iznosila 63 godine života za muškarce i 58 godina života za žene (umesto ranije starosne granice za muškarce 60 godina, a za žene 58 godina života);

- utvrđivanjem jedne najniže penzije, umesto dotadašnjih 5 kategorija najnižih penzija koje su zavisile od dužine penzijskog staža, i dr.

3) U 2003. godini reforma je nastavljena donošenjem novog Republičkog zakona, odnosno:

- novim načinom obračuna penzija, kojim je ravnomernije raspoređen teret između obveznika, čime je uspostavljena čvršća povezanost između visine penzije i uplaćivanih doprinosa i eliminisano je prelivanje ka onima koji su ostvarivali izrazit napredak u karijeri ili izrazito veću platu u samo jednom delu svoje radne istorije. Takođe, novim metodom obračuna penzija (metod „ličnog boda“), koji se pokazao kao podsticajan i važan i u borbi protiv sive ekonomije, jer povećava značaj visine uplaćenih doprinosa, preciznije je utvrđena razlika u visini penzije u zavisnosti od dužine staža, a za staž preko 40 godina povećava iznos penzije;

- ukidanjem prava po osnovu preostale radne sposobnosti (invalidi rada III kategorije) i restriktivno definisao pojam invalidnosti, tako da invalidnost postoji samo kad kod osiguranika nastane potpuni gubitak radne sposobnosti za bilo koji posao;

- zadržavanjem određenog nivoa prava za zatečene korisnike prava po osnovu II i III kategorije invalidnosti, odnosno preostale radne sposobnosti. Pri tome su zadržana prava zatečenih korisnika, s jedne strane, prevođenjem tih naknada u specifičan vid naknade u iznosu od 50% invalidske penzije, koja bi im pripadala prema odredbama zakona, a s druge strane zatečeni korisnici po osnovu preostale radne sposobnosti ovo pravo na 50% invalidske penzije mogli su koristiti najduže do 2008. godine, ukoliko im nezavisno od njihove volje prestane svojstvo zaposlenog, a narednim izmenama taj rok je ukinut;

- proširenjem obuhvata obavezno osiguranih lica, tako što su obaveznim penzijskim i invalidskim osiguranjem obuhvaćena i lica koja obavljaju poslove po

osnovu autorskog ugovora, kao i poslove po osnovu drugih ugovora, kod kojih za izvršen posao ostvaruju naknadu, i dr.

4) Reforma se nastavila i u 2005. godini, kada su donete izmene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, i to:

- postupnim podizanjem uslova za sticanje prava na starosnu i porodičnu penziju za dve godine počev od 2008. godine do 2011. godine (starosna granica se tada podigla za muškarce na 65 godina života i za žene na 60 godina života);

- promenom načina usklađivanja penzija sa troškovima života na teritoriji Republike u prethodnih šest meseci, ali postupno u naredne 4 godine, kao i dinamike, tako da, umesto kvartalnog usklađivanja, penzije su se usklađivale dva puta godišnje, i to od 1. aprila i 1. oktobra tekuće godine, s tim što se i usklađivanje vrednosti opšteg boda, kao elementa za određivanje visine penzije, vršilo na isti način kao i usklađivanje penzije.

5) Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju od 1. januara 2011. godine, nastavljene su započete reformske mere i propisano je:

- postupno podizanje uslova za sticanje prava na starosnu i porodičnu penziju za tri godine (starosna granica se podiže za muškarce i za žene na 58 godina života), kao i staža osiguranja za žene na 38 godina staža osiguranja, počev od 2011. godine do 2022. godine;

- povećanje broja potrebnih godina provedenih na radnim mestima, odnosno poslovima na kojima se staž beneficira, kao uslov za snižavanje starosne granice, kao i postupno povećanje starosne granice do koje se može snižavati starosna granica za dve godine, 55 godina života, osim za osiguranike koji rade na radnim mestima sa maksimalnim stepenom uvećanja staža osiguranja 12-18;

- za određene kategorije osiguranika (MUP, BIA, policija, vojska i dr.), postepeno povećanje uslova u pogledu: starosne granice za sticanje prava na starosnu penziju sa 53 na 55 godina života, od 2011. do 2022. godine, tj. za dva meseca na godišnjem nivou; potrebnog navršenog staža osiguranja, sa 20 na 25 godina staža osiguranja, postupno u periodu od 2011. do 2022. godine, odnosno za četiri meseca na godišnjem nivou; potrebnih godina provedenih na mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, sa 10 na 15 godina provedenih na tim mestima, postupno u periodu od 2011. do 2022. godine, tj. za četiri meseca na godišnjem nivou;

- promena načina usklađivanja penzije, tako što je pored troškova života, kao parametar utvrđeno i kretanje BDP-a u određenom procentu;

- vanredno usklađivanje najnižeg iznosa penzije korisnika u osiguranju zaposlenih i osiguranju samostalnih delatnosti u januaru 2011. za jedan procenat prosečne neto zarade u 2010. godini, kao i od 1. januara tekuće godine, ukoliko najniži iznos penzije isplaćene u osiguranju zaposlenih za prethodnu godinu iznosi manje od 27% od iznosa prosečne zarade zaposlenih bez poreza i doprinosa u Republici u prethodnoj godini, sa primenom zaključno sa 31. decembrom 2015. godine;

- promenjena definicija osiguranika poljoprivrednika, prema kojoj su obavezno osigurani svi poljoprivrednici koji imaju više od 0,5 hektara i koji nisu u osiguranju, korisnici penzija i na školovanju; povećanje najnižeg iznosa penzije na 9.000 dinara;

- ponovno uvođenje novčane naknade za pomoć i negu drugog lica u sistem penzijskog i invalidskog osiguranja;

- uvođenje vojnih osiguranika u sistem penzijskog i invalidskog osiguranja, od 1. januara 2012. godine.

Pored toga, izmene Zakona su se odnosile na usklađivanje penzija, odnosno usaglašavanje sa odredbama Zakona o budžetskom sistemu, s tim što je poslednje usklađivanje bilo u aprilu 2014. godine, 0,5%.

Nesporno je da su preduzete mere u prethodnim godinama dale određene rezultate, prvenstveno kroz usporavanje rasta deficita u penzijskom sistemu i na duži rok uticale na finansijsku stabilizaciju sistema i stvaranje uslova za nastavak reformi. Pored toga, treba imati u vidu da bi finansijski pokazatelji bili daleko povoljniji, odnosno došlo bi i do pada deficita, da je kontrola i naplata doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje bila efikasnija.

Na osnovu svega iznetog, proizlazi da su se dosada preduzete mere, i pored određenih pozitivnih efekata, pokazale nedovoljnim za trajno prevazilaženje problema čije rešavanje je od značaja za dalje funkcionisanje sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, a što ukazuje na nužnost daljeg reformisanja sistema penzijskog i invalidskog osiguranja u Republici Srbiji i, saglasno tome, potrebu izmena i dopuna Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS”, br. 34/03, 64/04, 84/04, 85/05, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12, 62/13 i 108/13). Pored toga, zbog promena u demografskoj strukturi stanovništva neophodno je dalje prilagođavanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kao kontinuirani proces.

S obzirom na navedeno, predložene izmene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju obuhvataju:

1. Promenu uslova za sticanje prava na starosnu penziju, odnosno podizanje uslova za sticanje prava na starosnu penziju za osiguranike žene sa 60 na 65 godina, tako što će se starosna granica postupno podići od 2015. do 2020. godine, za šest meseci na godišnjem nivou, odnosno od 2021. godine do 2032. godine, za dva mesecana godišnjem nivou. Na ovaj način izjednačavaju se uslovi za sticanje prava na starosnu penziju osiguranika muškarca i osiguranika žene.

2. Uvođenje prava na prevremenu starosnu penziju i utvrđivanje trajnog umanjenja iznosa prevremene starosne penzije za 0,34% za svaki mesec ranijeg odlaska u penziju pre navršenja opšte starosne granice (na godišnjem nivou 4,08%).

3. *Preciziranje definicije za određene kategorije osiguranika, u smislu da se zahteva da zaposleni rade na poslovima na kojima je rad naročito težak, opasan i štetan za zdravlje, odnosno poslovima na kojima je obavljanje profesionalne delatnosti ograničeno navršenjem određenih godina života ili zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije opadaju u toj meri da onemogućavaju njeno dalje uspešno obavljanje, kao i isključivanje iz beneficiranog staža zaposlenih na administrativno-tehničkim radnim mestima, odnosno poslovima. Pored toga, ubrzava se dinamika povećanja uslova u pogledu starosne granice, za dva meseca na godišnjem nivou.*

4. Ovim izmenama Zakona, takođe se otklanjaju i tehničke greške u postojećem Zakonu, kao i preciznije definisanje pojedinih odredaba s ciljem prevazilaženja praktičnih problema.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

UZ ČLAN1.

Navedenom odredbom vraća se definicija osiguranika poljoprivrednika iz 2003. godine, a koja se faktički primenjuje, jer je važeća definicija neprimenljiva. suštinska razlika je u tome što su definicijom, koja u praksi nije zaživela, bili

obuhvaćeni svi članovi poljoprivrednog domaćinstva, a finansijski nisu bili u mogućnosti da svi upućuju doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje. prema tome, predloženom odedbom se poljoprivrednom domaćinstvu finansijski olakšava izvršavanje obaveze uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Uz čl. 2. do 4, 11. i 21.

Predloženim odredbama propisuje se, za slučaj starosti, pored prava na starosnu penziju, i pravo na prevremenu starosnu penziju kao jedno od prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i promena uslova za sticanje prava na starosnu penziju u pogledu godina života za osiguranika ženu sa 60 na 65 godina života, ali postepeno za po šest meseci na godišnjem nivou, počev od 2015. do 2020. godine, odnosno za po dva meseca na godišnjem nivou, počev od 2021. do 2032. godine. Na ovaj način izjednačavaju se uslovi za sticanje prava na starosnu penziju osiguranika muškarca i osiguranika žene.

Što se tiče uslova za ostvarivanje prava na prevremenu starosnu penziju, predloženo je da se ovo pravo stiče navršanjem najmanje 40 godina staža osiguranja i najmanje 60 godina života, s tim što je, do navršenja navedenih uslova, utvrđen prelazni period (od 2015. do 2023. godine za muškarce, odnosno do 2024. godine za žene), tokom koga se definiše postepeno povećanje važećih uslova u pogledu godina života i godina staža osiguranja, koji se povećavaju za šest, odnosno osam meseci na godišnjem nivou. Pored toga, u pogledu utvrđivanja visine prevremene starosne penzije, propisuje se umanjene prevremene starosne penzije za 0,34% za svaki mesec ranijeg ostvarivanja starosne penzije, u odnosu na opštu starosnu granicu, s tim što se utvrđuje limit umanjenja, odnosno ova penzija umanjuje se najviše do 20,4%. U pogledu uslova, koji se odnose na primenu umanjenja prevremene starosne penzije i ovde je utvrđen isti prelazni period, odnosno postepeno se podiže starosna granica za osiguranika ženu, od 2015. do 2032. godine. Takođe, uvođenje prava na prevremenu starosnu penziju, podrazumeva usklađivanje sa drugim odgovarajućim odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Uz član 5.

Ovom odredbom propisuje se dodatni uslov za snižavanje starosne granice za sticanje prava na starosnu penziju za osiguranike koji rade na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, jer se utvrđuje da je neophodno navršiti najmanje 2/3 staža na tim radnim mestima, u odnosu na ukupan staž osiguranja koji ovaj osiguranik ima.

Uz čl. 6. do 7. i 18. do 19.

Predloženom odredbom precizira se definicija za određene kategorije osiguranika (MUP, BIA, policija i dr.), tako što je propisano da radna mesta i poslovi za određene kategorije osiguranika ne mogu biti administrativno-tehnička radna mesta odnosno poslovi, već samo poslovi na kojima je rad naročito težak, opasan i štetan za zdravlje, odnosno poslovi na kojima je obavljanje profesionalne delatnosti ograničeno navršanjem određenih godina života ili zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije opadaju u toj meri da onemogućavaju njeno dalje uspešno obavljanje. Izuzetno, navedeno se ne odnosi na profesionalna vojna lica. S tim u vezi, propisan je rok za usaglašavanje pravilnika o utvrđivanju radnih mesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem za te kategorije, koji iznosi 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Pored toga, u skladu sa povećanjem uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju, u pogledu godina života, utvrđuje se i ubrzana dinamika (za dva meseca na godišnjem nivou), povećanja ovog uslova za navedene osiguranike, u odnosu na dinamiku u važećim normama, što praktično znači da se starosna granica

povećava za dva, četiri, šest, odnosno osam meseci. Utvrđena dinamika povećanja uslova u pogledu godina staža osiguranja ostaje nepromenjena.

Takođe, predložena je odredba da zaposleni, kojima u skladu sa članom 18. ovog zakona, prestane pravo na računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem, mogu ostvariti pravo na snižavanje starosne granice, utvrđeno članom 20. Zakona, uz određivanje visine te penzije na način na koji se ostvaruje pravo na prevremenu starosnu penziju, odnosno uz umanjenje penzije.

Uz član 8.

Navedenom odredbom izvršeno je terminološko usaglašavanje sa odredbama Zakona o Vojski Srbije („Službeni glasnik RS”, br.116/07, 88/08 i 101/10).

Uz član 9.

Predloženom odredbom propisano je da se osiguraniku ženi uračunava u poseban staž i vreme u trajanju od: šest meseci, koja je rodila jedno dete, odnosno godinu dana, koja je rodila dvoje dece, s tim da se ova odredba primenjuje počev od 1. januara 2032. godine.

Uz član 10.

Predloženom odredbom, izjednačava se kvalitet penzijskog staža od 40 do 45 godina, s tim što penzijski staž iznad 45 godina, ne ulazi u određivanje visine penzije.

Uz član 12.

U skladu sa predloženim rešenjem, korisniku porodične penzije ne obustavlja se isplata porodične penzije u slučaju kada ostvaruje ugovorenu naknadu na mesečnom nivou u iznosu nižem od najniže osnovice, važeće u momentu uplate doprinosa, tj. briše se iznos od 50%.

Ovaj predlog je u skladu sa naporima za smanjenje sive ekonomije, posebno imajući u vidu veoma male iznose penzija kod ovih korisnika.

Uz član 13.

Predloženom odredbom, garantuje se zatečeni nivo penzije, kada se penzija ponovo određuje. Pored toga, utvrđuje se izjednačavanje korisnika starosne penzije koji se zaposle, na našoj teritoriji, ili u inostranstvu.

Uz čl.14. do 17.

Predloženim odredbama smanjen je broj članova upravnog odbora Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje i brisan nadzorni odbor kao organ Fonda, u cilju racionalizacije.

Uz član 20.

Imajući u vidu promenu uslova za sticanje prava na starosnu penziju i uvođenje prava na prevremenu starosnu penziju, kao i s tim u vezi utvrđenu dinamiku postepenog povećanja uslova za sticanje ovih prava, prestao je osnov za primenu prelaznih odredaba čl. 69. i 73. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik RS”, broj 101/10).

Uz član 22.

Ovom odredbom predlaže se da ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a da će se primenjivati od 1. januara 2015. godine, osim odredbe člana 9. ovog zakona, koja će se primenjivati počev od 1. januara 2032. godine.

IV. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna finansijska sredstva. Predloženim odredbama, omogućuje za dostizanje finansijski održivog sistema obaveznog penzijskog i invalidskog osiguranja na srednji i duži rok.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Ukupna društveno ekonomska situacija posebno je aktuelizovala pitanja koja su vezana za sistem penzijskog i invalidskog osiguranja (podizanje uslova u pogledu godina života za ostvarivanje prava na starosnu penziju za osiguranike žene, uvođenje prevremene starosne penzije sa trajnim umanjenjem visine penzije, pooštavanje uslova za snižavanje starosne granice za osiguranike koji rade na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem). S obzirom na izuzetan značaj ponuđenih zakonskih rešenja, a posebno imajući u vidu činjenicu da bi njihova primena imala efekte, ne samo u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, već i u oblasti ukupne privrede, kao i da bi nedonošenje ovog zakona po hitnom postupku moglo da proizvede posledice na rad organa i organizacija, predlaže se da se ovaj zakon donese po hitnom postupku.